

بِسْمِ اللَّهِ

مبانی تفاوت حقوق مالی زوجین

www.ketab.ir

نویسنده:

محمد نعمتی

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۱	 فصل اول: مفاهیم و تعاریف
۱۳	 حق
۱۳	 الف) معنای لغوی حق
۱۳	 ب) معنای اصطلاحی حق
۱۷	 حق مالی
۱۷	 الف) حق عینی
۱۸	 ب) حق دینی
۱۸	 مبانی
۱۹	 نظام مالی خانواده
۱۹	 الف) استقلال مالی
۲۰	 ب) استقلال در تصرف
۲۰	 نظام مالی خانواده از منظر مطالعات پژوهشگران
۲۱	 تفاوت‌های تکوینی زن و مرد از نگاه متون دینی
۲۴	 تفاوت‌های جسمی
۲۵	 تفاوت‌های روانی
۲۵	 الف) عقل
۲۶	 ب) آرامش بخشی
۲۷	 تفاوت‌های زن و مرد از دیدگاه علم روان‌شناسی
۲۷	 تفاوت‌های جسمی
۲۸	 تفاوت‌های روانی
۲۹	 تفاوت‌های زن و مرد در علوم تجربی
۳۱	 مبانی فقهی تفاوت حقوق زوجین
۳۱	 ادله‌ی قرآنی
۳۳	 ادله‌ی روایی
۳۴	 شناخت عدالت و ضرورت شریعت
۳۹	 فصل دوم: حقوق مالی زوجین ناشی از عقد نکاح دائم
۴۱	 مهریه
۴۱	 تعریف مهریه

۴۳	ماهیت مهر
۴۵	مبنای مهریه
۴۶	تاریخچه مهریه
۴۸	مبنای پرداخت مهریه به زوجه
۴۸	مهریه نشانه عشق و علاقه مرد به زن
۴۹	مهریه نشانه حیا و عفت زن
۵۰	مهریه موجب برقراری تعادل اقتصادی
۵۱	مهریه مکمل سهم الارث
۵۲	مهریه قیمت و بهای زن
۵۲	مهریه عوض تمتع مرد از زن
۵۳	مهریه عامل کنترل و بقای خانواده
۵۵	نفقة
۵۶	تعریف نفقه
۶۰	شرایط نفقه
۶۱	مبانی پرداخت نفقه به زوجه
۶۱	آیات
۶۳	روایات
۶۷	ضمانت اجرای کیفری و حقوقی نفقه زوجه
۶۷	اجرت المثل
۶۸	تعریف اجرت المثل
۶۹	جایگاه حقوقی و فقهی اجرت المثل
۷۰	شرایط استحقاق اجرت المثل
۷۲	مبانی پرداخت اجرت المثل به زوجه
۷۲	مبانی فقهی اجرت المثل زوجه
۷۲	الف) قاعده احترام مال و عمل مسلم
۷۲	ب) بنای عقلا
۷۳	ج) سیره متشرعان
۷۳	مبانی حقوقی اجرت المثل زوجه
۷۳	الف: قاعده استیفاء
۷۷	ب) عامل اخلاقی انصاف و عدالت

نحله	۷۸
ماهیت و مفهوم نحله	۷۸
مبانی پرداخت نحله به زوجه	۸۱
مبانی فقهی نحله	۸۱
الف) آیات	۸۱
ب) روایات	۸۲
مبنای حقوقی نحله	۸۳
انتقال نصف دارایی	۸۵
ارکان شرط انتقال تا نصف دارایی	۸۶
مبانی فقهی و حقوقی شرط تنصیف دارایی	۸۷
ارث	۸۹
شرایط توارث زوجین	۸۹
دائم بودن نکاح	۸۹
وجود زوجیت هنگام فوت همسر	۹۲
سهم الارث زوج و زوجه	۹۳
اموال موضوع ارث زوج و زوجه	۹۵
بررسی تفاوت‌های احکام ارث زوجین	۹۷
نظرات فقهی در محرومیت یا عدم محرومیت زوجه از بعضی اموال	۹۸
محرومیت زوجه از عین و قیمت زمین و عین ابنیه و اشجار	۹۸
الف) روایات	۹۹
ب) اجماع	۹۹
محرومیت زوجه از عین مال غیر منقول و بهره مندی از قیمت	۱۰۰
ارث بردن زوجه از کلیه اموال منقول و غیر منقول اعم از عین یا قیمت	۱۰۰
مبانی تفاوت ارث زوجین	۱۰۱
فصل سوم: حقوق مالی زوجین ناشی از غیر عقد نکاح دائم	۱۰۷
شرط توارث در نکاح منقطع	۱۰۹
مبانی فقهی ارث زن در نکاح منقطع	۱۱۰
الف) آیات	۱۱۰
ب) روایات	۱۱۱
مبانی حقوقی	۱۱۲

مقدمه

یکی از مسائل مهم و حساس در حقوق، مسأله‌ی تفاوت حقوق زن و مرد در خانواده می‌باشد که نظرات متفاوتی در این باره ارائه شده است. عده‌ای بدون در نظر گرفتن مبانی این تفاوت، نسبت به این تفاوت‌های حقوقی زن و مرد در خانواده، ایراد گرفته‌اند؛ در صورتی که در اسلام با در نظر گرفتن تفاوت در آفرینش زن و مرد و با توجه به گرایش و غرایز آنان این تفاوت را بیان کرده است که با توجه به این تفاوت در اسلام، عشق و محبت در خانواده فزونی می‌یابد و موجب استحکام بیشتر خانواده می‌گردد. اسلام در این راستا با توجه به نقشی که زن و مرد در خانواده دارند، تکالیف و مسئولیت برابری برای آنان در نظر نگرفته است و در عین حال حقوق متفاوتی نیز دارند.

در اصل بیستم قانون اساسی آمده است: «همه افراد ملت اعم از زن و مرد، یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.» منطق قران برابری و عدالت در حقوق له و علیه شخص است و اگر امتیازی برای کسی از بعد ارزشی قائل است، در رعایت تقوای الهی است، نه نوع جنسیت و اگر این امتیاز از جهات زیبایی است، به معنای بار اضافی مسئولیت است که بر حسب شرایط خلقت به عهده جنس مرد یا زن قرار داده شده است؛ بنابراین آنجا که می‌فرماید: «و لهن مثل الذی علیهن بالمعروف» اشاره به تساوی حقوق زنان بر شوهرانشان و حقوق شوهران بر زنانشان دارد و آنجا که می‌فرماید: «للرجال علیهن درجه» اشاره به مسئولیت سنگین تأمین زندگی و معیشت خانواده است که البته هم خاستگاه اجتماعی و هم آفرینشی دارد که از اسرار خلقت الهی است.